

KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÁSI TÁJÉKOZTATÓ

1972

2

Belső használatra!

Kiadja: A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat
Budapest, VI., Gorkij fasor 46-48.

Felelős szerkesztők: Dr. Dénes György, Székely Kinga

Készült: 650 példányban

72.3659 – MTESZ Házinyomda, Budapest.

A MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT KÖRLEVELE

A digitális változatot készítette: Dr. Nyerges Miklós, 2002.

Lapolvasás: Szent Tamás

- 1 -

Bányai János **1886–1971**

Az erdélyi nagy öregek közül Balogh Ernő 1969-ben távozott el körünkből, most pedig egy elkésve érkezett hír a másik erdélyi nagy öreg, Bányai János elhunytát közli velünk.

Bányai (1905-ig Binder) János Kézdivásárhelyen született 1886. november 6-án és Székelyudvarhelyen hunyt el 1971. május 13-án, 85 éves korában. Iskoláit Kolozsvárt kezdte, majd a polgári iskolai tanárképzőt Budapesten végezte és 1908-ban Abrudbányán polgári iskolai tanár lett. Az 1912/13 tanévet Jénában és Berlinben töltötte, az utóbbi helyen a Bányászati Akadémián dolgozott. Azonban mint a Székelyföld szülötte szűkebb hazájától nem tudott elszakadni. Visszatért Erdélybe és több mint félszázadon keresztül Kevevárán, majd ismét Abrudbányán, Kézdivásárhelyen és Székelykeresztúron tanított. 1931-ben Székelyudvarhelyen az állami ipari szakiskola tanára és a bukaresti Földtani Intézetnek is állandó munkatársa lett. Bányai János pedagógiai működése mellett nem csak az ifjúságnak, hanem az egész székely népnek oktatója, tanítója volt és rendkívül gazdag irodalmi ténykedést is kifejtett. Számos munkájában az Olt

- 2 -

környékének, a Székelyföldnek és a Hargitának főleg földtani viszonyaival foglalkozott. Első cikkei az Urániában, a Természettudományi Közlönyben és a Bányászati és Kohászati

Lapokban jelentek meg, hogy aztán az összes erdélyi magyar nyelvű és magyarországi, főleg természettudományos és népszerű folyóiratokban, nagyrészt geológiai és barlangi vonatkozású cikkeinek végtelen sora lásson napvilágot.

1930 és 1944 között Székelység címmel egy kis néprajzi vonatkozású folyóiratot szerkesztett és adott is ki. Ennek mellékleteként jelentette meg a Székelyföld természeti kincsei és csodás ritkaságai c. munkáját tele barlangi vonatkozással. Ezt a munkáját később a Magyar Autonóm Tartomány hasznosítható ásványi kincsei címmel bővített kiadásban másodszor is megjelentette. Ehhez csatlakozik a társszerzőként írt Magyar Autonóm Tartománybeli ásványvizek és gázömlések c. munkája is. Az 1941-ben megjelent Székelyföld írásban és képben c. nagyobb lélegzetű munkának szintén egyik társszerzője. Székelyföldi Útmutató címmel egy kis sorozatos munkát is kiadott, melynek utolsó füzet a torjai Büdös-barlangról és környékéről szólt. Munkái általában magyarul, de számos munkája románul, franciául és németül is napvilágot látott.

Bányai a Székelyföld szülötte volt. Szülőföldje nélkül, Erdély nélkül nem tudott volna megenni. Ezért a román állammal szemben mindenkor lojális volt. Románia állami és tudományos szervei is megbecsülték Őt. Meghívták a Kárpát-Balkáni Geológiai Asszociáció bukaresti kongresszusának rendezőségébe és előadónak is felkérték. Kós Károly erdélyi író és építészhez hasonlóan, őt is külön személyi nyugdíjban és állami kitüntetésben részesítették. Bányai írásaiban az erdélyi barlangokkal mindenkor különös előszeretettel foglalkozott. Halála a magyar barlangkutatók vesztesége is, emlékét kegyelettel őrizzük.

Schönviszky László

- 3 -

Király Lajos **1894–1970**

Király Lajos 1894. április 14-én született Selmecebányán. Édesapjának Király Ernőnek a selmeci ev. líceum igazgatójának két fia volt. Mindkettő a selmeci akadémiát végezte. Az idősebb, Király Endre kohómérnök lett, a fiatalabb, Lajos erdómérnöknek készült. A háború az ő tanulmányait is megszakította és a háború után ő már Sopronban végzett. 1921-ben a Bükk legnagyobb erdőbirtokán lett erdómérnök, s mint ilyen évtizedeken keresztül lakott a Szalajka-vadászházban, hol a Bükköt járó barlangkutatók ügyes-bajos dolgaikkal számtalanszor felkeresték. Csak a háború után költözött Miskolcra, mikor a kötelessége oda szólította. 1955-ben nyugdíjba ment, de társadalmi téren tovább ténykedett. A Magyar Hidrológiai Társaság Miskolci Csoportjának több éven át elnöke, illetve vezetőségi tagja volt. Érdemeinek elismeréséül a Hidrológiai Társaság tiszteleti tagjául is megválasztotta. Társulatunknak is tagja volt, sőt egy időben a miskolci barlangkutatók vezetője is, akiknek fiatalabbjai talán nem is tudják, hogy Király Lajos szalajkai tartózkodása idején a bükki barlangok tudományos megismerésében milyen komoly, emlékezésre méltó szerepet töltött be

azzal, hogy a hozzáforduló barlangkutatóknak mindenkor nemcsak megfelelő szállást biztosított, hanem a kutatásoknál, ásatásoknál munkájukban mindenben támogatta őket.

Király Lajos 76 éves korában, 1970. május 21-én hunyt el Miskolcon. Emlékét az egész magyar barlangkutató társadalom kegyelettel őrzi!

Schönviszky László

- 4 -

Benicky Béla 1907–1971

A szlovákiai barlangkutatás neves képviselője és a modern szlovák speleológia megalapítóinak egyike Benicky Béla 1971. szeptember 17-én hirtelen elhunyt.

Benicky Béla 1907. május 12-én gyönyörű tátraaljai faluban Király Lehotán született. A karszttal és a barlangokkal már szülőhelyén találkozott. Barlangkutatói munkásságát mint idegenvezető a Demanovai-barlangban kezdte, mindjárt annak feltárása és megnyitása után. Később mint a Domic-barlang gondnoka irányította a karsztkutatásokat és a barlangi feltárásokat Szlovákia egész területén. Mint főintéző dolgozott a Tátra-völgyi Bélai-barlangban, majd különböző művelődési és ismeretterjesztő állásban tevékenykedett hosszabb ideig. Foglalkozása gyakran változott, de a barlangok iránti szeretete változatlan maradt. A Szlovák Barlangkutató Társulat egyik alapítója, a Krasny Slovenska szerkesztője, valamint a Szlovák Karszt-múzeum első igazgatója volt Liptószentmiklóson. Az első Szlovák Barlangkutató Társulat megszűnése után a szlovák barlangkutatást a Szlovák Földrajzi Társaság barlangkutató csoportjának titkáráként, elhunytáig vezette.

Benicky Béla széleskörű publikációi és fotódokumentációs munkája a szakemberek előtt ismeretes. Több mint 200 kisebb-nagyobb terjedelmű munka jelent meg, Szlovákia területén feltárt barlangokról. Emlékét a magyar barlangkutatók is kegyelettel őrzik.

Sz. K.

- 5 -

Társulatunk elnöksége 1972. I. 31-én ülést tartott. Dr. Láng Sándor elnöki köszöntője után dr. Dénes György főtitkár beszámolt az elnökségnek a Társulat aktuális problémáiról. A függetlenített dolgozó státusz helyzetének megoldása után az újabb problémát a Társulat helyiség kérdése jelenti. A Bányaiipari Dolgozók Szakszervezetének vezetősége felkérte Társulatunkat, hogy a rendelkezésünkre bocsájtott helyiséget, – miután a szakszervezet irattárát máshol nem tudja elhelyezni – mielőbb hagyjuk el. Az elnökség megvitatta, milyen

lehetőség áll rendelkezésünkre, hogy az iroda és az igen értékes könyvtár elhelyezését biztosíthassuk.

A főtitkár ismertette a Társulat 1971. évi zárszámadását és az 1972. évi költségvetés tervezetét, valamint az 1972. évi munkatervet, amit az elnökség elfogadott.

Dr. Kessler Hubert társelnök ismertette a Barlangterápiai Szimpózium szervezésének állását. Javaslatára az elnökség bizottságot hívott össze a szervezés lebonyolítására. A bizottság elnökéül dr. Kessler Hubertet, titkárául dr. Urbán Aladárt, a bizottság tagjaiul dr. Dénes Györgyöt, Gádoros Miklóst és Csekő Árpádot kérte fel az elnökség.

Dr. Balázs Dénes a Társulat kiadványainak helyzetéről számolt be. Végül dr. Dénes György felolvasta a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Tóthfalussy Kollégiumából érkezett levelet, amelyben a kollégium igazgatója bejelenti, hogy a kollégium keretén belül 15 fő részvételével, Bárczy Éva földrajzszakos hallgató vezetésével, barlangkutató csoport alakult, s kéri a Társulat elnökségét, hogy a csoport működését ismerje el. Az elnökség az új egyetemi csoport alakulását örömmel hagyta jóvá.

Sz. K.

A Társulat választmánya 1972. február 26-án ülést tartott.

Jamrik Károly társelnök bevezető szavai után dr. Dénes György főtitkár beszámolójában ismertette a Társulat 1971. évi zárszámadását és az 1972. évi költségvetés tervezetét, valamint az 1972. évi munkatervét, ami a MTESZ előírásnak megfelelően sokszorosított kiadásban került a választmányi tagok elé.

A főtitkár előterjesztette a Társulat elnöksége által kiküldött érembizottságnak az 1972-ben kiosztandó kitüntető érmekre és oklevelekre tett javaslatát (lásd közgyűlési beszámoló), valamint, hogy az elkövetkezendő időben a közgyűlés által megszavazott kitüntető érmek és oklevelek kiadására egy másik ünnepi alkalommal kerüljön sor. Benedek Endre javasolta, hogy a közgyűlés által megszavazott kitüntetések átadására mindig a Barlangnapon kerüljön sor. A választmány az érembizottság és Benedek Endre javaslatát egyhangúlag elfogadta, azzal a megjegyzéssel, hogy kivételt jelent az 1972. év, amikor a közgyűlés által megszavazott kitüntetések átadására a szeptember végén megrendezésre kerülő Nemzetközi Barlangterápiai Szimpózium keretén belül kerül sor, amikor a Társulat élni kíván alapszabály biztosította jogával, hogy külföldi levelező tagokat válasszon.

Végezetül dr. Dénes György főtitkár röviden tájékoztatta a választmányi tagokat a Társulat aktuális problémáiról, a függetlenített dolgozó státuszáról és a Társulat helyiség kérdéséről, majd Jamrik Károly társelnök az ülést bezárta.

A Nemzetközi Barlangterápiai Szimpózium szervezőbizottsága 1972. február 8-án ülést tartott, a szeptemberben megrendezésre kerülő szimpózium szervezésének ügyében.

- 7 -

Elhangzott előadások:

1972. február 8.

A Karszt-terminológiai Szakbizottság IV. munkaülése.

A Szakbizottság dr. Dénes György referátuma alapján folytatta az obertrauni Nemzetközi Karszt-terminológiai Konferencián megtárgyalt karsztos szakkifejezések magyar megfelelőinek kidolgozását.

Március 6.

A Dokumentációs Szakbizottság munkaülése.

A Bizottság nyilvános vitaülésen terjesztette elő Magyarország barlangkataszteri felosztásának tervezetét.

Március 13.

Dr. Sárvány István: Az Alsó-hegy hidrológiájának néhány kérdése.

Az előadás részletes ismertetése a Tájékoztató oldalán, [Az első vázlatos kép egy karsztos egység vízháztartásáról](#) c. alatt található.

Március 20.

Dr. Jánossy Dénes: Az 1971. évi Osztramosi ásatások eredményei

Az elmúlt évek során a tornaszentandrási Osztramos-hegy nagy kőfejtőjében 10 különböző korú, vörösayaggal kitöltött hasadékot és barlangot tártak fel, melyek gazdag ősemlős-faunát tartalmaznak és melyek kora a közép-pleisztocéntól a Közép-pleisztocénig csaknem folyamatos sort alkot.

1971-ben egy, az alsó-pleisztocén óta a külvilágtól elzárt, kb. 90 m hosszúságban járható cseppkőbarlangot tártak fel. Ebből tömeges denevéreletek mellett a

- 8 -

korhatározás szempontjából perdöntő rágcsálók (Mimomys és Allophaiomys-fajok) és tarajos sül (Hystrix) leletek kerültek elő.

Az elmúlt évben már ismertetett 1-es lelőhelyből az újabb gyűjtések kb. 60 fajból álló állattársaságot hoztak napvilágra. Többek közt az apróemlős fauna eddig ismertekből eltérő fajai (főleg cickány, Amblycoptus topáli és egy földikutya, Prospalax kretzoii) igazolják, hogy a középső pliocénnek egy eddig teljesen ismeretlen szakaszáról van szó. Ez az ismeretlen szakasz a hegy régi nevéből az Estramontium nevet nyerte.

BARLANGKATASZTEREZÉS

A Dokumentációs Szakbizottság elkészítette Magyarország barlangkataszteri felosztásának tervezetét, azt a Társulat vezetőségének bemutatta, s lektorálásra átadta dr. Láng Sándor professzornak.

A Szakbizottság a tervezetet 1972. március 6-án a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat helyiségében nyilvános vitaülésre bocsájtotta. Sajnos a kiküldött nagyszámú meghívó ellenére igen kevesen jelentek meg. A felosztásra és a kataszter egyéb elvi kérdéseire vonatkozóan elhangzott észrevételeket a kataszter végleges kialakítása során a Szakbizottság figyelembe fogja venni.

A Mecsek és tágabb környéke néhány felosztási problémájának megoldása után – valószínűleg a Tájékoztató következő számában – végleges, hivatalos formában megjelenik a felosztás.

- 9 -

Dr. Bertalan Károly a további kataszteri feladatok elvégzéséhez összeállította a magyar és külföldi kataszteri irodalom jegyzékét.

A Dokumentációs Szakbizottság soron következő feladata a dosszié rendszer formátumának és feliratozásának tervezése, valamint nyomdai elkészítése.

Kordos László

- 10 -

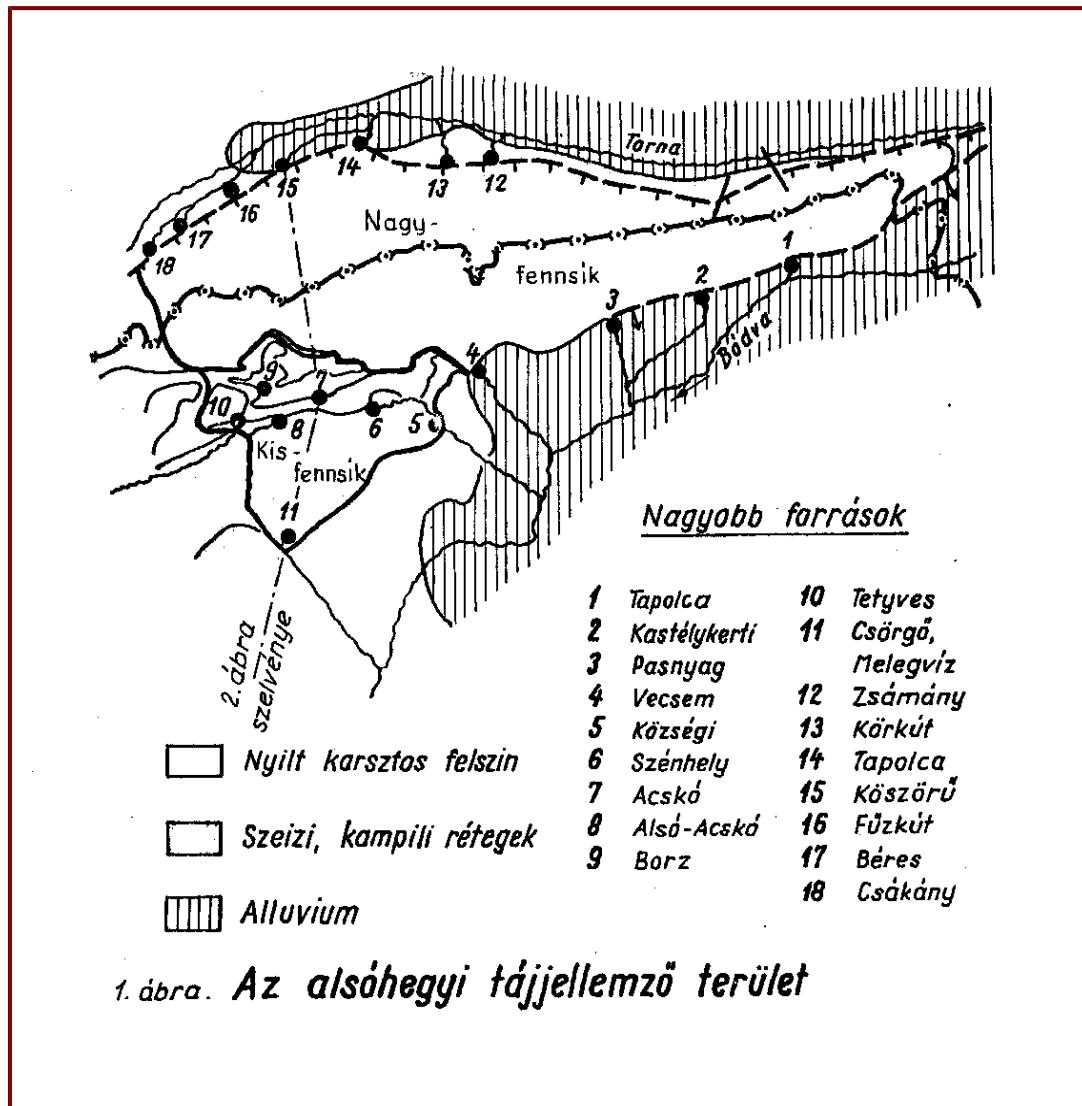
AZ ELSŐ VÁZLATOS KÉP EGY KARSZTOS EGYSÉG VÍZHÁZTARTÁSÁRÓL

Az utóbbi években, a hidrológus szakemberek világméretű összefogásának (Nemzetközi Hidrológiai Decennium) eredményeképpen csaknem valamennyi országban kísérleti és tájjellemző területeket létesítettek, amelyeken a víz természetes körforgásának legfontosabb adatait összegyűjtik és feldolgozzák. E területek általában megegyeznek valamely kisebb vízfolyás vízgyűjtő területével. A csapadékot, a párolgást a szokásos berendezésekkel regisztrálják, a területről elfolyó vízmennyiség pedig a vízfolyás torkolatánál épített műtárggyal mérhető, egyetlen ponton. A vízforgalom adatai tehát aránylag könnyen összegyűjthetők.

Karsztvíz esetében azonban a tájjellemző terület nem konkrét felszíni forma, egyetlen kifolyási ponttal, mint a felszíni vizek esetében. A kiválasztott karsztos egység határvonalán a megcsapolások körös-körül helyezkednek el, források alakjában és ez a tény az észleléseket alaposan megnehezíti. Kevés az olyan viszonylag kisméretű, jól körülhatárolható és mégis tipikusnak mondható karsztos tömb, ahol a mérés alapkövetelményeit meg lehet valósítani.

E nehézségek miatt a felszíni kísérleti vízgyűjtőkkel egyenértékű karsztos tájjellemző területet eddig sehol sem létesítettek. Éppen ezért nagy jelentőségű az Alsó-hegyen (Aggteleki karszt) a csehszlovák vízügyi szervek és a VITUKI együttműködésével létrehozott karsztos tájjellemző terület (1. ábra), ahol most először sikerült a vízmérleg egyes elemeinek nagyságát megbízhatóan megállapítani.

A feldolgozás egyelőre csak a Szilasi fennsíkhoz tartozó karsztos vízgyűjtő területre történt meg, az 1968–1969. évek vonatkozásában. A fennsík

lehatárolása csak a délnyugati és nyugati végén okoz nehézséget. Az Acskó-völgy irányában a korábbi víznyomjelzések és a MÜLLER által javasolt szelvény alapján viszonylag egyszerű volt a karsztos vízvásztó kijelölése (2. ábra). Sokkal bizonytalanabb a fennsík nyugati végének lehatárolása. Itt egyelőre a derenki út vonalában húztuk meg a határvonalat, azonban lehet, hogy a csatlakozó vízgyűjtő területek részletesebb vizsgálata nyomán ezt a választóvonalat később kelet felé át kell helyezni.

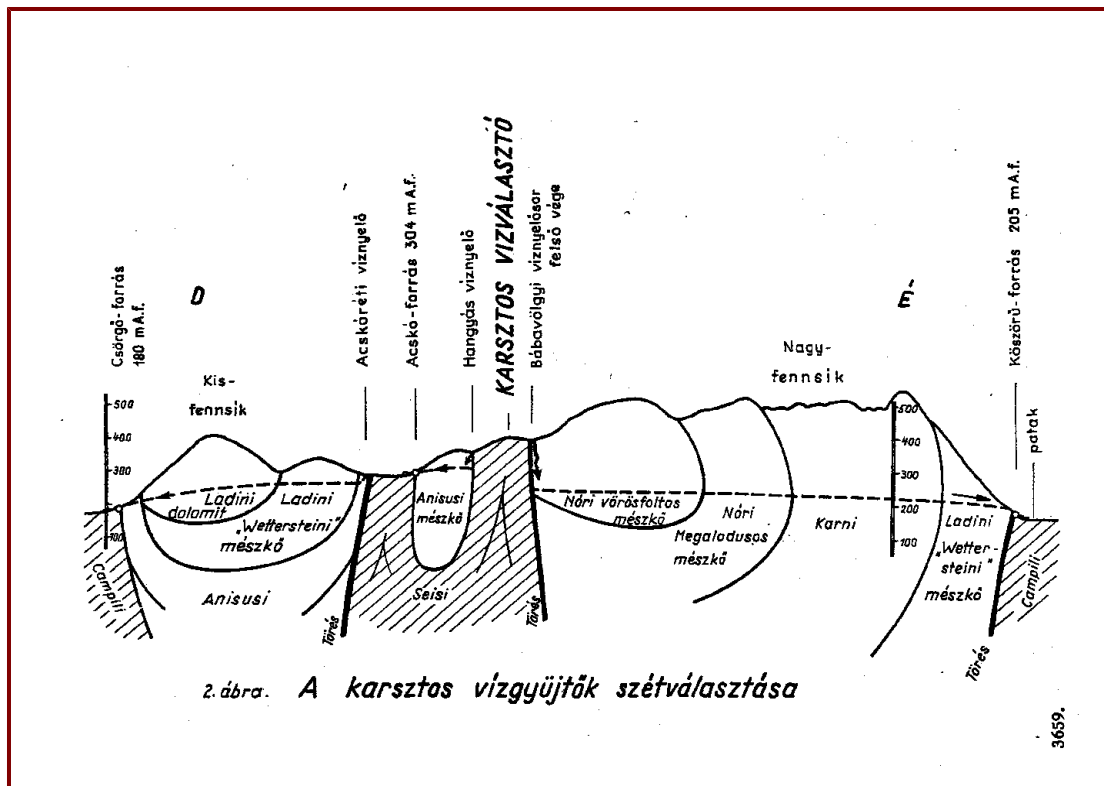
A Szögliget és Bódvaszilás közötti Kis-fennsík, valamint a Nagy-fennsík területeinek és a vonatkozó forráshozamoknak arányát az alábbi táblázatban foglaltuk össze:

	Kis-fennsík	Nagy-fennsík	Arány
Vízgyűjtő terület km ²	11,1	38,5	1: 3,5
Forráshozam, 1968. millió m ³ /év	0,68	2,89	1: 4,3
Forráshozam, 1969. millió m ³ /év	1,15	6,71	1: 4,5

A vízgyűjtő területek és forráshozamok arányának eltérésére magyarázat lehet a beszivárgási hányad és a csapadékok különbsége stb. E kérdés további vizsgálatra szorul.

Az egyes vízmérleg-tagok nagyságának megállapítása már csak a Nagy-fennsíkra vonatkozólag történt meg. A csapadékot Vidomájpuszta, Bódvaszilás, Komjáti és Szilice állomások átlagával vettük figyelembe. A forráshozamok formájában felszínre kerülő csapadékhányad és a megnövelt KESSLER-féle beszivárgási hányad különbségét a felszínalatti megcsapolás rovására írva, és a karsztban tárolt vízmennyiség megváltozását figyelmen kívül hagyva a vízmérleg egyes elemeinek nagysága:

- 13 -

- 14 -

	Csapadék mm	Forráshozam mm	Felszínalatti megcsapolás mm	Párolgás mm
1968	545	75	90	380
1969	644	174	100	370

A párolgás alatt természetesen a növényzet és a talaj együttes párolgása (evapotranspiráció) értendő. A két év adatai alapján a párolgás szerepe karsztvidéken lényegesen kisebb, mint amekkora a – nagyjából síkvidéki – mérések extrapolációja alapján várható volt. Ez érthető, hiszen a beszivárgás során a csapadék a karsztban gyorsan lejut olyan mélységre, ahol a növényzet már nem tudja elérni, tehát a vegetáció tényleges vízfelhasználása lényegesen kisebb, mint a síkságokon.

A vizsgálatok a következő évek adatainak felhasználásával folytatódnak.

Dr. Sárváry István

A Szarvaszetetői-víznyelőbarlang

A víznyelő a rejteki munkásház közelében, a Rejtek-völgy ÉNY-i völgyfőjében nyílik 490 m tszf. magasságban.

A barlangot az 1960-as évek közepén a Vörös Meteor barlangkutatók egy csoportja tárta fel, de a nagy omlásveszély miatt akkor nem foglalkoztak tovább vele.

- 15 -

A patak vize egy kb. 6 m átmérőjű, 3 m mély, meredek falú berogyásban tűnik el. Először szűk, omladékos járatban ereszkedünk le, majd rövid mászás után bejutunk az első nagyobb terembe. A terem mennyezetén a vízben lebegtetett hordalék érdekes formákat alakított ki. Az út egy omladékos kürtőben vezet tovább lefelé. A kürtő alján méter magas hordalékpad halmozódott fel, melynek anyaga főként agyagpala törmelék, kevesebb kovapalával és kvarccal. Ezen a szakaszon a kőzet igen erősen erodált. A Vastüdő alatt – ez a barlang legszűkebb része – egy eltömődött járat vezet lefelé, itt tűnik el a patak vize is.

Ezen a helyen a továbbjutást a rengeteg hordalék akadályozza, amit vödörözéssel próbálunk eltávolítani. A barlangfolyosó innen már szálkőzetben húzódik, 3-4 méteres lépcsők alakultak ki, a lejtése átlag 50°. A falak korrodáltak, több helyen cseppkőképződmények is láthatók.

A barlangban állandó vízfolyás van, ám a víz többször elhagyja a nagy szelvényű járatot, hogy néhány méterrel alább újra előbukkanjon. A jelenlegi csekély hozam -30 méteren, a már említett helyen végleg eltűnik. A barlang alsó 20 métere morfológiailag teljesen elüt a felső résztől, kialakulásakor a mainál jóval nagyobb vízhozam lehetett.

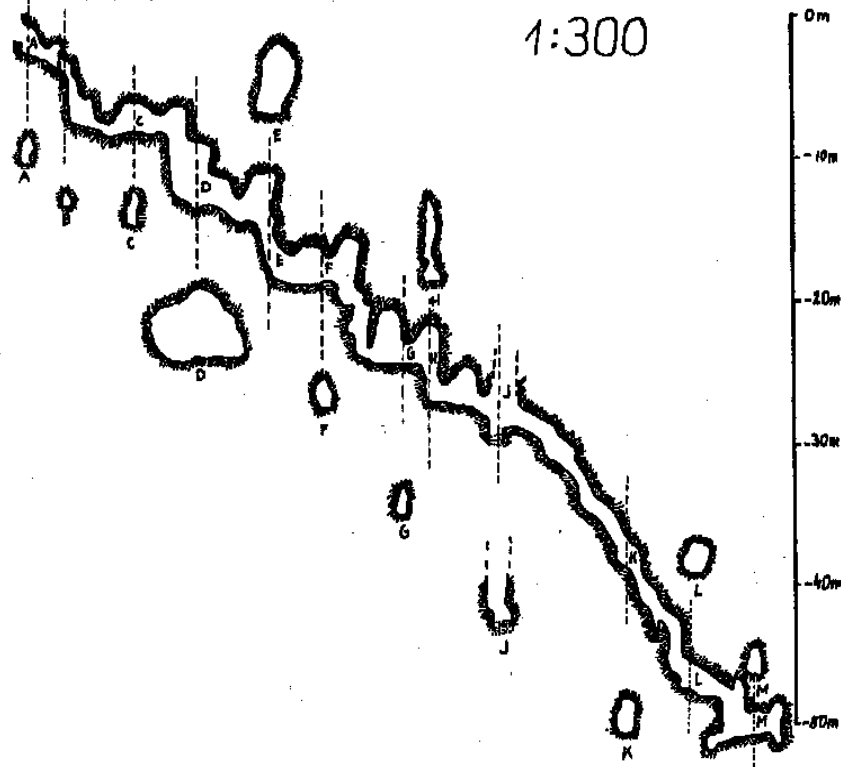
A víznyelőbarlang eddig feltárt szakasza 50 m mély, a -30 métertől az Agyagosig, a barlang ismert végpontjáig inaktív.

Ásványai a cseppkövek, valamint a sárga, 2-3 cm-es C-tengely szerint megnyúlt kalcit. A barlang ladini répáshutai fáciesű mészkőben alakult ki.

Kékesi György
Vörös Meteor Diogenesz-csoport

A SZARVAS-ETETŐI VIZNYELŐ- BARLANG SZELVÉNYE

1:300

Felmérte a Budapesti Vörös Meteor
Barlangkutató Szakosztály
Diogenész Csoportja :

Kékesi György
Kujalek Katalin
Varga Mária

1971. VIII. 27-én.

- 17 -

Az esztramosi Rákóczi-barlang karszttavainak kutatása

A GANZ-MÁVAG Barlangkutató Csoportja Murinai József vezetésével, és az Országos Vízügyi Hivatal A.B.K.SZ. csoportjának két tagja, Plózer István és Debreceni József könnyűbúvárok részvételével kutatótábort szerveztek 1972. január 21–22. között az esztramosi Rákóczi-barlang töredszerének vizsgálatára.

A helyi körülményeknek megfelelő biztonsági intézkedések megszervezése és a tavon egy állandó úszó indító-állvány ácsolása sok időt vett igénybe, ezért a két napos tábor rövidnek bizonyult az eredetileg tervbe vett program végrehajtásához.

A merülések során a kijelölt helyen a búvárok 25 méter mélyen elérték a tó fenekét, de az alj vizsgálatára és a további feltárássra a rossz látási viszonyok miatt nem kerülhetett sor. A szifonátúszás és a tó hidrológiai vizsgálata így egy következő akció feladata lesz.

A vizsgálatot nagyon megnehezítette a tó 11,5°C-os vízhőmérséklete és a finomszemcsés üledék felkavarodása miatt, a látási viszonyok rohamos romlása.

M. F.

A Hévízi-tó barlangjainak és forráskráterének kutatása

Az OVH Árvíz és Belvízvédelmi Központi Szervezet bűvár csoportjának két tagja Kovács György és Plózer István, a szombathelyi Vízügyi Igazgatóság

- 18 -

felkérésére előzetes felméréseket végzett a Hévízi-tó forráskráterében. A felmérés és vizsgálat célja a tó folyamatos hőmérséklet csökkenése okának megállapítása, valamint az új Calypso-Nikkor vízalatti fényképezőgép kipróbálása volt.

A merülések során a könnyűbúvárok feltártak három barlangot, amelyek 9 m mélységben a kórház irányában húzódnak.

Az 1. sz. barlang beúszható hossza 25 m, a 2. sz. barlang 17 m, a 3. sz. barlang 15 m. A 35 m mélyen található forrás nyílása 1,6 x 1,3 m átmérőjű, alsó részét nagy tömegű építési faanyag tölti ki. A víz hőmérséklete a forrásban 38,5°C, míg a barlangokban és a forráskráter többi részén 26,6–26,7 C°. Az említett három barlangban a kutatók vízmozgást nem tapasztaltak, oldaljáratokat nem találtak, a járatok alját 15-20 cm iszapréteg fedi.

Plózer István

Ősmaradványok a Vass Imre-barlang tárójából

A jósvafői Vass Imre-barlang tárójának hajtása közben a bányászok egy barna agyaggal kitöltött repedés mentén először a barlang Omladék-termébe jutottak be. A repedés kitöltéséből vett kb. 50 kg minta iszapolása és válogatása után a következő fauna került elő:

Mollusca:

Abida frumentum (Draparhaud)
Chondrula tridens (Müller)
Vitrea diafana Studer
Vitrea cf. *contracta* Westerland
Vallónia pulchella (Müller)
Zonitidae sp.
Limacidae sp.

- 19 -

Vertebrata:
Anura indet.
Ophidia indet.
Lacerta indet.
Coturnix coturnix (L.) – fürj
Chiroptera indet.
Cricetus cricetus (L.) – hörcsög
Clethrionomys glareolus (Schreber) – erdei pocok
Arvicola terrestris (L.) – vízi pocok
Microtus arvalis (Pall.) – mezei pocok
Microtus aff. *agrestis* (L.) – csaltjáró pocok
Apodemus sp.
Ochotona pusilla Pall. – füttentyő nyúl

Az előkerült fauna korát elsősorban az *Ochotona pusilla* határozza meg. Ez a kifejezetten sztyepp-állat ma az Aral-tó és az Ural között él, Magyarországon a felső-pleisztocénben igen gyakori volt, posztglaciális faunánk jellemző faja. Hazánk területéről a neolitikum elején tűnt el. A fauna fajainak vizsgálata alapján az előkerült maradványok óholocén (posztglaciális) korúak, közelebből a mezolitikum második felére tehetők.

A kitöltésben 1-6 mm átmérőjű kvarckavicsok fordultak elő. Az üledékföldtani vizsgálatok még nem készültek el, így a kitöltés jellegére megbízható adatot csak később kapunk. Annyi mindenesetre megállapítható, hogy a Vass Imre-barlang e szakaszának berogyása az óholocénben következett be. A berogyást megelőzően is kellett itt üregnek lenni, majd ennek beszakadásakor a repedéseket talaj töltötte ki faunájával. A jelenlegi barlangjáratok e beszakadás után alakultak ki, mint azt a morfológia mutatja. A lelőhely a táró kifalazása miatt azóta hozzáférhetetlen.

A csigák és a madár határozásért dr. Krolopp Endrének és dr. Jánossy Dénesnek tartozom köszönettel.

Kordos László

Magyarország és kárpáti barlangok felsőbbrendű növényzetére vonatkozó irodalom

Összeállította: Dr. Boros Ádám

Ez az összeállítás a barlangokban élő virágos növényekkel, edényes virágtalanokkal és mohákkal foglalkozó tanulmányok és cikkek bibliográfiája. Nem terjed ki a barlangokban élő gombákkal, algákkal, baktériumokkal (telepes virágtalanokkal) foglalkozó művekre.

Boros Á.:

- A Szilicei és Barkai jégbarlangok növényzete. Die Vegetation der Eishöhlen von Szilice und Barka. Bot. Közl. 32. 1935. p. 104-114.
- A Szilicei jégbarlang, mint a növényzet élőhelye. Term. Tud. Közl. 71. 1939. p. 323-324.
- A Sebes Körös-menti barlangok szádájának növényvilága. Die Vegetation der Höhleneingänge längs des Flusses Sebes Körös im Bihargebirge. Scripta Bot. Mus. Trans. L. 1942. p. 152-156.
- A csigamoha, *Leptodon Smithii*, Magyarország legfeltűnőbb Földközi-tenger melléki növénye. Élővilág, 4/4. 1959. p. 45-47.
- A fénylő moha. Búvár 9. 1964. p. 321-322.
- Barlangok fénylő mohája. Természettud. Közl. 95. 1964. p. 327.

- Über die Moose, die unter dem Einfluss der elektrischen Bekeuchtung in das Innere der Höhlen in Ungarn und in der Tschechoslowakei eindringen. Internat. Journal of Speleology, 1. 1964. p. 45-46.
- Bryogeographie und Bryoflora Ungarns. Budapest, Akadémiai Kiadó 1968.

Degen Á.: A *Rhynchostegiella lagiriana* (Brid.) Broth. felfedezése Magyarország területén. Die Entdeckung der *Rhynchostegiella lagiriana* auf dem Gebiete der ungarischen Flora. Magyar Botanikai Lapok Ungarn. Bot. Blätter. 21. 1922. p. 22-23.

Győrffy I.: Bryologiai adatok hazánk flórájának ismeretéhez. Bryologische Beiträge zur Flora Ungarns. Magyar Botanikai Lapok, Ungar. Bot. Blätter. 20. 1921. (ed. 1922.) p. 44-52.

Michalkó J.: Poznamky vegetacii diery a jej okolia. Bemerkungen zur Vegetation der Zvoniva diera und deren Umgebung. Slovensky Kras. 2. 1959. p. 38-42.

Pilous, Z.: Mechova vegetáce Demänovské doliny v Zizkych Tátrách. Die Moosvegetation des Demänova-Tales in Nizké Tatry in der Slowakei. Rozprav. Ceskoslov. Akad. Ved. Sesit 2. Rocnik 71. 1961.

Seda, Z.: Poznamky k vegetaci propasti Silické Planiny. Bemerkungen zur Vegetation der Angründen auf dem Silica-Plateau. Slovensky Kras, 6. 1968. p. 41-48.

- 22 -

Vajda L.: Über höhlenbewohnende Moose. Internat. Journal of Speleology. 2. 1966. p. 151-153.

Verseghy K.: Die Pflanzenwelt der Höhlen bei Lillafüred. Internat. Journal of Speleology. 1. 1964. p. 553-560.

Volf, M. B.: The Vegetation of the Ice Abyss of Silice. Bullet. Int. Acad. Tchegue des Sc. 40. 1938. p. 66-69. 2 fkép. Prague, 1940.

Vöröss L. Zs.: Mohok és harasztok az Abaligeti barlangban, villanyfényben. Botanikai Közlem. 1969. 56. p. 176.

Vöröss L. Zs.: Az Abaligeti barlang villanyfényben élő mohái és harasztjai. Pécsi Műszaki Szemle. 1971. 14. p. 17-23.

Zmuda, A. J.: Über die Vegetation der Tatraer Höhlen. Anzeiger der Akad. der Wissen. In Krakau. Reihe B. Biolog. Wiss. No. 6-7 b. 1915.

- 23 -

KÜLFÖLDI BIBLIOGRÁFIAI FIGYELŐ

VIII. rész

A Nemzetközi Szpeleológiai Unió Karszteróziós Szakbizottsága 1971 szeptemberében Oxfordban a karsztdenudáció elméleti és gyakorlati problémáinak megvitatására szimpóziumot rendezett. Az elhangzott előadásokat a The Transactions of the Cave Research Group of Great Britain 1972. márciusi (Vol. 14. n. 2.) száma közli. Mivel a szimpóziumon számos általános érdeklődésre számot tartó előadás hangzott el, a jelen számunkban kizárólag az angliai szimpózium anyagát ismertetjük.

Vladimir Panos: A brief analysis of problems in karst erosion studies. (Karszteróziós tanulmányok problémáinak rövid elemzése.)

Condar Aub: Some notes on chalk erosion in Denmark (Jegyzetek Dánia KRÉTA mészkő eróziójáról.)

Dénes Balázs: Comparative morphogenetical study of karst regions in the tropical and temperate zones. (Tropikus és mérsékelt övi karsztok összehasonlító morfogenetikai vizsgálata.)

Robert P. Beckinsale: The limestone bugaboo: surface lowering or denudation or amount of solution. (A mészkő réme: felszín-süllyedés, lepusztulás vagy az oldódás mértéke.)

L. G. Bray: Preliminary oxidation studies on some cave waters from South Wales. (Előzetes oxidációs tanulmányok néhány Dél-Wales-i barlang vizeinél.)

- 24 -

Camille Ek et H. Roques: Dissolution experimentale de calcaires dans une solution de gaz carbonique – note preliminaire. (Mészkő kísérleti oldása CO₂ oldatban – előzetes jegyzet.)

Trevor D. Ford: Evidence of early stages in the Evolution of the Derbyshire karst. (A Derbyshire-i karszt korai fejlődési szakaszai.)

Ivan Gams: Effect of runoff on corrosion intensity in the Northwest Dinaric Karst. (A lefolyás hatása a korrózió intenzitásban az ÉNY Dinári Karsztban.)

R. R. Glover: Optical brighteners – a new water tracing reagent. (Optikai jelzők – egy új vízjelzési reagens.)

Gillian E. Groom et D. P. Ede: Laboratory simulation of limestone solution. (A mészkő oldódás laboratóriumi utánpótlása.)

R. S. Harmon, J. W. Hess, R. W. Jaxobson, E. T. Shuster, C. Haygood et W. B. White: Chemistry of carbonate denudation in North America. (A karbonát lepusztulás kémiája Észak-Amerikában.)

R. L. Jacobson et D. Langmuir: An accurate method for calculating saturation levels of ground waters with respect to calcite and dolomite. (Pontos módszer a talajvíz telített szintjének számítására különös tekintettel a mészkövekre és dolomitra.)

- 25 -

J. N. Jennings: The Blue Waterholes, Cooleman Plain, N. S. W. and the problem of karst denudation rate determination. (A Kék-víz-lyukak, Cooleman-fennsík, Új Dél-Wales, valamint a karszt lepusztulás fokának problémája.)

M. D. Newson: Merits of a Hydrological bias to karst erosion studies. (A hidrológia érdemei a karszt erózió tanulmányozásában.)

J. Nicod: Problemes de la dissolution des roches dolomitiques. (A dolomit oldódás problémája.)

K. Paterson: Responses in the chemistry of spring waters in the Oxford region to some climatic variables. (Klimatikus tényezők hatása Oxford környéki forrásvizek kémiájára.)

R. G. Picknett: The pH of calcite solutions with and without magnesium carbonate present and the implications concerning rejuvenated aggressiveness. (Meszes oldatok pH értéke magnéziumkarbonát jelenlétében és anélkül, valamint a keveredési agresszivitás.)

A. F. Pitty: The contrast between Derbyshire and Yorkshire in the average value of calcium carbonate in their cave and karst waters. (Derbyshire és Yorkshire barlangi és karsztvizeinek kalcium-karbonát tartalma közötti ellentmondás.)

- 26 -

K. Priesnitz: Methods of isolating and quantifying solution factors in the laboratory. (Módszerek az oldatok faktorainak laboratóriumi kiválasztására és mérésére.)

D. I. Smith, D. P. Drew et T. C. Atkinson: Hypotheses of karst landform development in Jamaica. (Jamaikai karsztformák kialakulásának hipotézisei.)

O. Stelcl: Solution intensity on various types of calcareous rocks in Czechoslovakia. (Csehszlovákia különböző mészközeiteinek oldódási intenzitása.)

S. T. Trudgill: Quantification of limestone erosion in intertidal, subaerial and subsoil environments, with special reference to Aldabra Atoll, Indian Ocean. (A mészkő erózió mennyiségének meghatározása az árapály között, a talp alatt és a felszíni körülmények között, különös tekintettel az Aldabra Atollra.)

G. Walkden: Karstic features in the geological record. (Karsztos jelenségek a geológiai formációkban.)

A. C. Waltham: The Caves of the Ingleborough District. (Az Ingleborough-i körzet barlangjai.)

TÁJÉKOZTATÓ
az 1972. évi
ORSZÁGOS BARLANGNAPOKRÓL

A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat Borsodi Területi Osztálya 1972. június 17-18-án megrendezi a hagyományos ORSZÁGOS BARLANGNAPOKAT.

Program

1972. június 17. (szombat)

Helyszín: Ady Endre Művelődési Ház, Miskolc, Árpád u. 39.

Kezdés: du. 16 óra.

I. Megnyitó

II. Előadások:

- 20 éves a miskolci barlangkutató
- A Bükk hegység barlangjainak jellege és típusai
- Újabban feltárt barlangok ismertetése
- Barlangi kutatások jelentősége a karsztvízkutatásban
- Az elhangzott előadásokkal kapcsolatos diapozitívek bemutatása.

III. Kötetlen barlangnapi klubest

IV. A 18-i szakmai kirándulások megbeszélése.

1972. június 18. (vasárnap)

Szakmai kirándulások.

1. Könnyű fokozat:

Geológiai séta a miskolctapolcai Vár-hegyen és környékén. A területen folyó vízfeltárási munkák ismertetése. Fürdés az európai hírű Barlangfürdőben.

Találkozás: reggel 9 órakor a Barlangfürdő bejáratánál.

2. Középnehéz fokozat

Geológiai séta a Bükk-fennsíkon. A fennsík karsztos képződményei karszt- és barlangkutató szemével nézve.

2a.) Útirány: Marx-tér – Lillafüred – Vesszős-völgy – István-lápa – Létrás – DIMÁVAG üdülő – Szekeres-völgy – Garadna-völgy.

Visszautazás kisvasúttal vagy autóbusszal.

Találkozás: Reggel 9 órakor a Marx téren, az 5-ös autóbusz megállójánál.

2b.) Útirány: Kisvonattal Lillafüreden keresztül a Garadnai végállomásig – Ómassa – Garadna-forrás – Jávor-hegy – Sebes-völgy – DIMÁVAG üdülő – Fenyvesréti-barlangok fakultatív megtekintése (a leszállók részére egyéni felszerelés szükséges) – Sebes-völgy – Huba-forrás – Garadna vasút végállomása.

Visszautazás kisvonattal vagy autóbusszal.

Találkozás: Reggel 8.30 órakor a lillafüredi erdei vasút végállomásánál (Szt. Anna megálló.)

- 29 -

3. Nehéz fokozat

A 220 m mélységű Istvánlápai-barlang megtekintése. (Egyéni felszerelés szükséges)

Útirány: Marx-tér – Lillafüred – Vesszős-völgy – Istvánlápai-barlang – a barlang megtekintése – Létrás – DIMÁVAG üdülő – Sebes-völgy – Huba-forrás – Garadna, kisvasút végállomás.

Visszautazás kisvonattal vagy autóbusszal.

Találkozás: Reggel 9 órakor az 5-ös autóbusz Marx-téri megállójában.